

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

**Αριθμός Γνωμοδότησης: 16/2018
ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
ΤΜΗΜΑ ΣΤ'**

Συνεδρίαση της 31^{ης} Ιανουαρίου 2018

Σύνθεση:

Πρόεδρος: Ιωάννης - Κωνσταντίνος Χαλκιάς, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Μέλη: Ιωάννης Διονυσόπουλος, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ, Παρασκευάς Βαρελάς, Γεώργιος Κανελλόπουλος, Νικόλαος Δασκαλαντωνάκης, Γαρυφαλιά Σκιάνη, Γεώργιος Ανδρέου, Ευαγγελία Σκαλτσά, Βασίλειος Κορκίζογλου, Χαράλαμπος Μπρισκόλας και Νικόλαος Καραγιώργης, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγητής: Βασίλειος Κορκίζογλου, Νομικός Σύμβουλος του Κράτους.

Αριθμός Ερωτήματος: Το έγγραφο που υπογράφεται από τον Υπουργό Εθνικής Άμυνας με αριθμό πρωτ. Φ.950/ΑΔ.13402/Σ.3130/12-12-2017, του Γενικού Επιτελείου Αεροπορίας/Δ'Κλάδου/Δ/νσης Οικονομικού(Δ6)/Τμήματος Αποδοχών-Ν.Π.Δ.Δ.(1)/Γραφείου Αποζ. Εξωτερικού-Τροφοδοσίας-ΝΠΔΔ(γ).

Ερωτήματα: 1 ο) εάν, για τα ήδη χορηγηθέντα από 1-8-2012 έως 12-11-2012 εφάπαξ βοηθήματα του ν.δ 398/1974, που υπολογίστηκαν με το μισθολογικό καθεστώς που ίσχυε μέχρι 31-7-2012, πρέπει να γίνει επαναυπολογισμός τους με βάση τις μειωμένες αποδοχές των νόμων 4093/2012 και 4307/2014, οι διατάξεις των οποίων όμως έχουν κριθεί ως αντισυνταγματικές με αποφάσεις της Ολομέλειας του ΣτΕ, και 2 ο) εάν, μέτοχοι που με τη συμπλήρωση 35ετίας έλαβαν το εφάπαξ βοήθημα και επέλεξαν να διακόψουν τη μετοχική τους σχέση με τον ΕΛΟΑΑ, μπορούν να ζητήσουν τη συνέχισή της, εφόσον είναι ακόμη εν ενεργεία.

Στα πιο πάνω ερωτήματα, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Στ' Τμήμα) γνωμοδότησε ως εξής:

ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Από τα στοιχεία του φακέλου του ερωτήματος και τις συναφείς πρόσφατες αποφάσεις του ΣτΕ, προκύπτουν τα παρακάτω πραγματικά περιστατικά:

1. Μετά την κατάργηση του Ταμείου Αλληλοβοήθειας της Αεροπορίας, με τη διάταξη του άρθρου 2 του ν. 2913/2001 και στη συνέχεια με το άρθρο 28 σε συνδυασμό και με το άρθρο 39 του ν.3648/2008, δημιουργήθηκε ο Ειδικός Λογαριασμός Αλληλοβοήθειας Αεροπορίας (εφεξής ΕΛΟΑΑ) του Μετοχικού Ταμείου Αεροπορίας (ΜΤΑ), ο οποίος διέπεται από τις διατάξεις του ν.δ 398/1974, όπως ισχύει μετά την τροποποίησή του, έχει δε ως αποστολή του την χορήγηση εφάπαξ βοηθήματος στο στρατιωτικό προσωπικό της Πολεμικής Αεροπορίας (εφεξής ΠΑ).
2. Ο ΕΛΟΑΑ, από 31-7-2012 μέχρι 12-11-2012, χορήγησε εφάπαξ βοηθήματα σε στελέχη της ΠΑ που εξήλθαν της υπηρεσίας ή συμπλήρωσαν 35 έτη μετοχικής σχέσης, υπολογίζοντας το ύψος των βοηθημάτων με βάση τις αποδοχές τους την ημέρα υποβολής της αίτησής τους.
3. Από 12-11-2012, οπότε δημοσιεύθηκε ο ν.4093/2012 και εξής το ως άνω Ταμείο χορηγούσε το εφάπαξ βοήθημα υπολογιζόμενο με τις μειωμένες αποδοχές που επέφεραν οι διατάξεις του ως άνω νόμου 4093/2012
4. Ακολούθως με τις διατάξεις των περιπτώσεων 31-33 της υποπαραγράφου Γ1 της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του ν.4093/2012 που δημοσιεύτηκε στις 12-11-2012, μειώθηκαν και μάλιστα αναδρομικά από 1-8-2012 οι αποδοχές των στελεχών των Ενόπλων Δυνάμεων και των Σωμάτων Ασφαλείας.
5. Κατ' εξουσιοδότηση δε, της διάταξης της περίπτωσης 37 της υποπαραγράφου Γ1 της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του νόμου αυτού, εκδόθηκε η απόφαση με αριθμό οικ.2/83408/0022/14.11.2012 του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών (Β' 3017), με την οποία, καθορίσθηκε ο χρόνος και ο τρόπος επιστροφής των ποσών που προέκυψαν από την αναδρομική μείωση των αποδοχών των μισθοδοτούμενων βάσει "ειδικών" μισθολογίων, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και το μισθολόγιο των στρατιωτικών των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας.

6. Με τις αποφάσεις 2192, 2193/2014 κ.α. της Ολομέλειας του ΣτΕ, κρίθηκε ότι οι διατάξεις των περιπτώσεων 31-33 της υποπαραγράφου Γ1 της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του ν.4093/2012 με τις οποίες μειώθηκαν και μάλιστα αναδρομικά από 1-8-2012 οι αποδοχές των στελεχών των Ενόπλων Δυνάμεων ήταν αντισυνταγματικές και ως εκ τούτου ανίσχυρες και μη εφαρμοστέες καθώς και η απόλυτα συναφής προς αυτές διάταξη της περίπτωσης 37 της ίδιας υποπαραγράφου κατ' επίκληση της οποίας εκδόθηκε και η προσβληθείσα και ακυρωθείσα απόφαση με αριθμό οικ.2/83408/0022/14.11.2012 του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών (Β` 3017), με την οποία, καθορίσθηκε ο χρόνος και ο τρόπος επιστροφής των ποσών που προέκυψαν από την αναδρομική μείωση των αποδοχών των μισθοδοτούμενων βάσει ειδικών μισθολογίων, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και το μισθολόγιο των στρατιωτικών των ενόπλων δυνάμεων. (Βλ. και αποφάσεις με αριθμούς 2194, 2195, 2196 και 2192/2014 της Ολομέλειας του ΣτΕ για αστυνομικούς, λιμενικούς, απόστρατους, με τις οποίες το Δικαστήριο επανέλαβε την κρίση περί αντισυνταγματικότητας των ανωτέρω διατάξεων και προέβη σε ακύρωση της προσβληθείσας κανονιστικής αποφάσεως, για το αντίστοιχο, κάθε φορά, μέρος).

7. Μετά την δημοσίευση των ανωτέρω αποφάσεων 2192, 2193/2014 της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας, ορισμένοι διάδικοι των σχετικών δικών, άσκησαν, κατ' επίκληση των διατάξεων του ν. 3068/2002 (Α' 274) και του π.δ 61/2004 (Α' 54), αιτήσεις για την διαπίστωση της μη συμμόρφωσης της Διοίκησης προς τις ως άνω ακυρωτικές αποφάσεις της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας

8. Επί των αιτήσεων αυτών, εκδόθηκαν στις 11-9-2014 τα Πρακτικά με αριθμούς 10,11,12 και 13/2014 του Τριμελούς Συμβουλίου Συμμόρφωσης του Συμβουλίου της Επικρατείας με τα οποία, κρίθηκε ότι συνέτρεχε περίπτωση μη συμμόρφωσης της Διοίκησης προς τις ανωτέρω ακυρωτικές αποφάσεις, κλήθηκε δε το Υπουργείο Οικονομικών, σύμφωνα με τα οριζόμενα στα άρθρα 3 παρ. 1 του ν. 3068/2002 και 2 παρ. 2 του π. δ 61/2004, να συμμορφωθεί προς τις αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας εντός διμήνου από της επιδόσεως των οικείων Πρακτικών.

9. Στη συνέχεια και προς συμμόρφωση στις ως άνω αποφάσεις, εκδόθηκε ο ν. 4307/2014, ο οποίος όμως αποκατέστησε τις αποδοχές του προσωπικού των ενόπλων δυνάμεων, σε σχέση με αυτές που ίσχυαν στις 31-7-2012, μόνο κατά

το ήμισυ, με αποτέλεσμα, μετά από άσκηση νέων αιτήσεων ακύρωσης από τα ενδιαφερόμενα σωματεία, με τις αποφάσεις 1125/2016 και 1128/2016 της Ολομέλειας του ΣτΕ να κριθούν και οι διατάξεις του νόμου αυτού ως αντισυνταγματικές και να ακυρωθούν οι διοικητικές πράξεις που εκδόθηκαν κατ' εφαρμογή των διατάξεων αυτών.

10. Μετά την δημοσίευση των ανωτέρω αποφάσεων 1125/2016 και 1128/2016 της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας ορισμένοι διάδικοι των σχετικών δικών, άσκησαν, κατ' επίκληση των διατάξεων του ν. 3068/2002 (Α' 274) και του π.δ 61/2004 (Α' 54), νέες αιτήσεις για την διαπίστωση της μη συμμόρφωσης της Διοίκησης προς τις ως άνω αποφάσεις της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας.

11. Επί των αιτήσεων αυτών, εκδόθηκαν τα Πρακτικά με αριθμούς 3/2018 και 4/2018 του Τριμελούς Συμβουλίου Συμμόρφωσης του Συμβουλίου της Επικρατείας με τα οποία, διαπιστώθηκε ότι συνέτρεχε περίπτωση μη συμμόρφωσης της Διοίκησης προς τις ανωτέρω ακυρωτικές αποφάσεις, κλήθηκε δε το Υπουργείο Οικονομικών, σύμφωνα με τα οριζόμενα στα άρθρα 3 παρ. 1 του ν. 3068/2002 και 2 παρ. 2 του π. δ 61/2004, να συμμορφωθεί προς τις αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας εντός 8μήνου από την επίδοση των οικείων πρακτικών.

12. Με βάση αυτά τα δεδομένα, η υπηρεσία θέτει το ερώτημα, εάν, για τα ήδη χορηγηθέντα από 1-8-2012 έως 12-11-2012 εφάπαξ βοηθήματα του ν.δ 398/1974, που υπολογίστηκαν με το μισθολογικό καθεστώς που ίσχυε μέχρι 31-7-2012, πρέπει να γίνει επαναυπολογισμός τους με βάσει τις μειωμένες αποδοχές των νόμων 4093/2012 και 4307/2014, οι διατάξεις των οποίων όμως έχουν κριθεί ως αντισυνταγματικές με αποφάσεις της Ολομέλειας του ΣτΕ

13. Με το δεύτερο ερώτημα, η υπηρεσία ερωτά, αν μέτοχοι που με τη συμπλήρωση 35ετίας έλαβαν το εφάπαξ βοήθημα και επέλεξαν να διακόψουν τη μετοχική τους σχέση με τον ΕΛΟΑΑ, μπορούν να ζητήσουν τη συνέχισή της, εφόσον είναι ακόμη εν ενεργεία.

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΚΑΙ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

14. Στα άρθρα 1,8 και 9 του ν.δ 398/1974 « Ένοπλες Δυνάμεις, Οργάνωση ΤΑΣ-ΤΑΝ-ΤΑΣΑ» (Α'116), ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

« Άρθρο 1

ΓΧ
✍

1. Τα υφιστάμενα Ταμεία Αλληλοβοηθείας Στρατού, Ναυτικού και Αεροπορίας, αποτελούντα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου και τελούντα υπό την εποπτεία και τον έλεγχο του Υπουργείου Εθνικής Αμύνης, διά του Αρχηγείου του οικείου Κλάδου, έχουν σκοπόν την, συμφώνως προς τας διατάξεις του παρόντος, χορήγησιν εφ'άπαξ χρηματικού βοηθήματος εις τους εξερχομένους των τάξεων των Ενόπλων Δυνάμεων και Λιμενικού Σώματος μετόχους ή εν περιπτώσει θανάτου τούτων, εις τα μέλη της οικογενείας των. 2. Λειτουργούν παρά τα αντίστοιχα Μετοχικά Ταμεία Στρατού, Ναυτικού και Αεροπορίας, από των οποίων όμως είναι εντελώς διακεκριμένα....3...4...5...6...7....

Άρθρον 8.

1. Μέτοχοι των Ταμείων Αλληλοβοηθείας Στρατού, Ναυτικού και Αεροπορίας τυγχάνουν υποχρεωτικώς: α) Οι εν ενεργεία μόνιμοι αξιωματικοί, ανθυπασπισταί και υπαξιωματικοί των αντιστοιχών Κλάδων. β) Οι αξιωματικοί, ανθυπασπισταί και υπαξιωματικοί πολεμικής διαθεσιμότητος, οι εκ μονίμων προερχόμενοι, των αντιστοιχών Κλάδων.

2. Οι εν ενεργεία μόνιμοι αξιωματικοί, ανθυπασπισταί και υπαξιωματικοί των Κοινών Σωμάτων των Ενόπλων Δυνάμεων, τυγχάνουν υποχρεωτικώς μέτοχοι του Ταμείου Αλληλοβοηθείας Στρατού.

3. Οι εν ενεργεία μόνιμοι αξιωματικοί, ανθυπασπισταί και υπαξιωματικοί του Λιμενικού Σώματος, τυγχάνουν υποχρεωτικώς μέτοχοι του Ταμείου Αλληλοβοηθείας Ναυτικού.

Άρθρον 9.

1. Η μετοχική σχέσις, άρχεται από της κατατάξεως των εν άρθρω 8 ως μονίμων στελεχών, αφ' ης άρχεται η υποχρέωσις των ως προς καταβολήν της κεκανονισμένης προς το οικίον Ταμείον Αλληλοβοηθείας παγίας εισφοράς, λήγει δε από της οριστικής εξόδου των εκ των τάξεων του Στρατεύματος, ότε και παύει η λόγω εισφοράς ενεργουμένη κράτησις. 2...3....»

15. Στο άρθρο 13 του ίδιου ν.δ. οριζόταν αρχικώς τα εξής: «Μέτοχοι των Ταμείων Αλληλοβοήθειας, συμπληρώσαντες 35ετή χρόνον συμμετοχής, δύνανται να ζητήσουν την καταβολήν του νομίμου βοηθήματος και προ της εξόδου των εκ του Στρατεύματος. Εν τη περιπτώσει ταύτη ούτοι διαγράφονται των μετόχων, παύει δε η υποχρέωσις προς καταβολήν εισφοράς, εξομοιουμένων τούτων προς τους εξελθόντας οριστικώς.».

16. Ακολούθως, το άρθρο 13 του ν.δ. 398/1974 αντικαταστάθηκε ως εξής με την παρ. 1 του άρθρου 16 του ν. 3075/2002 (Α' 297/5.12.2002): «Μέτοχοι των Ταμείων Αλληλοβοήθειας που συμπλήρωσαν 35ετή χρόνο συμμετοχής δύνανται να ζητήσουν την καταβολή του νόμιμου βοηθήματος και πριν την έξοδο τους από το στράτευμα, οπότε ο μέτοχος δύνανται με αίτηση του να ζητήσει τη διακοπή της μετοχικής σχέσης ή τη διατήρησή της μέχρι την οριστική έξοδό του από το στράτευμα. Στην πρώτη περίπτωση διαγράφεται από μέτοχος, παύει η υποχρέωση του για καταβολή εισφοράς και εξομοιώνεται με τους εξελθόντες οριστικά, στη δεύτερη δε περίπτωση εφαρμόζονται γι' αυτόν οι διατάξεις της παραγράφου 4 του άρθρου 18».

17. Περαιτέρω, το ως άνω άρθρο 13 αντικαταστάθηκε με την παρ. 6 του άρθρου 45 του ν. 4509/2017 (Α' 201) ως εξής :

« 6. Το άρθρο 13 του ν.δ. 398/1974 αντικαθίσταται, ως εξής:

«Άρθρο 13

Εκούσια λύση μετοχικής σχέσης

Μέτοχοι των Ειδικών Λογαριασμών Αλληλοβοηθείας των Μετοχικών Ταμείων Στρατού, Ναυτικού και Αεροπορίας που συμπλήρωσαν τριάντα πέντε (35) έτη συμμετοχής μπορούν να ζητήσουν την καταβολή του νόμιμου βοηθήματος και πριν την έξοδό τους από το στράτευμα, οπότε ο μέτοχος μπορεί με αίτησή του να ζητήσει τη διακοπή της μετοχικής σχέσης ή τη διατήρησή της μέχρι την οριστική έξοδό του από το στράτευμα. Στην περίπτωση διακοπής της μετοχικής σχέσης διαγράφεται από μέτοχος, παύει η υποχρέωσή του για καταβολή εισφοράς και εξομοιώνεται με τους εξελθόντες οριστικά της υπηρεσίας. Στην περίπτωση διατήρησης της μετοχικής σχέσης το ποσό του καταβληθέντος εφάπαξ βοηθήματος δεν θεωρείται προκαταβολή κατά την έννοια του άρθρου 18 και ως εκ τούτου δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις της παραγράφου 4 του άρθρου 18.».

18. Κατά το άρθρο 17 του ν.δ 398/1974, όπως ίσχυε κατά τον επίμαχο χρόνο

« 1. Το υπό των Ταμείων Αλληλοβοηθείας Στρατού, Ναυτικού και Αεροπορίας χορηγούμενον εφ'άπαξ βοήθημα εις τους εξερχόμενους του Στρατεύματος μετόχους τούτων συνίσταται εκ του αθροίσματος βασικού μισθού, προσαυξήσεως ευδοκίμου παραμονής και επιδόματος πολυετούς υπηρεσίας, δι'ων εμισθοδοτήθη ο δικαιούχος κατά την ημέραν της εξόδου του, πολλαπλασιαζομένου επί τον αριθμόν των ετών συμμετοχής τούτου εις το Ταμείον».

ΓΧ

19. Τέλος, στο άρθρο 18 παρ. 4 του ως άνω ν.δ ορίζεται ότι :« 4. Η κατά τα ανωτέρω χορηγούμενη προκαταβολή βοηθήματος τυγχάνει έντοκος, του σχετικού επιτοκίου καθοριζομένου ίσου προς το τοιούτον της Τραπέζης της Ελλάδος διά τας καταθέσεις διαθεσίμων κεφαλαίων Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου».

20. Περαιτέρω, με το άρθρο 28 του ν. 3648/2008 (Α΄ 38), ορίστηκαν τα εξής:

« Άρθρο 28

Μετατροπή των Ταμείων σε Ειδικούς Λογαριασμούς

1. Τα Ταμεία Αλληλοβοηθείας Στρατού, Ναυτικού και Αεροπορίας του ν.δ. 398/1974, καλούμενα εφεξής "Ταμεία", καταργούνται ως νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και μετατρέπονται σε Ειδικούς Λογαριασμούς των αντίστοιχων Μετοχικών Ταμείων Στρατού, Ναυτικού και Αεροπορίας, με ίδιο προϋπολογισμό, απολογισμό και ισολογισμό, καλούνται δε εφεξής "Ειδικοί Λογαριασμοί Αλληλοβοηθείας Στρατού, Ναυτικού και Αεροπορίας".

2. Καταργείται ως ν.π.δ.δ. και το Ταμείο Πρόνοιας Ναυτικού, που έχει συσταθεί με το ν.δ. 2997/1954 (ΦΕΚ 210 Α΄), και μετατρέπεται σε Ειδικό Λογαριασμό του Μετοχικού Ταμείου Ναυτικού, καλούμενο εφεξής "Ειδικός Λογαριασμός Πρόνοιας Ναυτικού".

3. Η διοίκηση και η διαχείριση των Ειδικών Λογαριασμών Αλληλοβοηθείας των προηγούμενων παραγράφων ασκείται από εξαμελή εκ των μετόχων Διοικούσα Επιτροπή, τα μέλη της οποίας διορίζονται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Άμυνας μετά από εισήγηση του Αρχηγού του Γενικού Επιτελείου, με τριετή θητεία. Ειδικότερα στη Διοικούσα Επιτροπή του Ειδικού Λογαριασμού Αλληλοβοηθείας Στρατού δεν μετέχει εκπρόσωπος της Ελληνικής Αστυνομίας (ΕΛ.ΑΣ.), ενώ σε αυτή του Ειδικού Λογαριασμού Αλληλοβοηθείας Ναυτικού τουλάχιστον δύο (2) μέλη προέρχονται από το Λιμενικό Σώμα (Λ.Σ.).

4....5. Οι προϋπολογισμοί- απολογισμοί- ισολογισμοί των ανωτέρω Ειδικών Λογαριασμών εγκρίνονται και από τον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών».

21. Περαιτέρω με τις διατάξεις των περιπτώσεων 13-36 της υποπαραγράφου Γ.1 (με τίτλο «ΜΙΣΘΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ») της παραγράφου Γ (με τίτλο «ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΩΝ ΓΕΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ») του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 (Α΄ 222) επήλθαν μειώσεις σε όλα τα χαρακτηρισθέντα από τον νομοθέτη ως «ειδικά μισθολόγια», με βάση τα οποία αμείβονται διάφορες κατηγορίες

λειτουργιών και υπαλλήλων. Ειδικότερα, με τις περιπτώσεις 31-33 της ως άνω υποπαραγράφου τροποποιήθηκαν οι διατάξεις των άρθρων 50 και 51 του ν. 3205/2003 και μειώθηκαν οι αποδοχές των στελεχών των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας αναδρομικά από 1-8-2012, με τη μείωση του βασικού μισθού του ανθυπολοχαγού και των αντίστοιχων βαθμών, τη μείωση των συντελεστών βάσει των οποίων καθορίζονται οι βασικοί μισθοί των λοιπών βαθμών και τη μείωση των προβλεπόμενων επιδομάτων και αποζημιώσεων, ενώ με την περίπτωση 37 ορίστηκε ότι ο χρόνος και ο τρόπος επιστροφής των αχρεωστήτως καταβληθεισών αποδοχών ή συντάξεων, που προκύπτουν από την εφαρμογή των διατάξεων της προαναφερθείσας υποπαραγράφου, θα καθορισθεί με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών.

22. Τέλος με τις διατάξεις των άρθρων 123 επόμε. του 4472/ 2017 (Α 74), ορίστηκε το νέο μισθολόγιο των ενόπλων δυνάμεων, με έναρξη ισχύος του την 1-1-2017.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ.

23. Από το σύνολο των προαναφερθεισών διατάξεων, ερμηνευομένων αυτοτελώς και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει του όλου νομικού πλαισίου εντός του οποίου εντάσσονται και του σκοπού που εξυπηρετούν, συνάγονται τα ακόλουθα :

24. Μετά την κατάργηση του Ταμείου Αλληλοβοήθειας της Αεροπορίας, με τη διάταξη του άρθρου 2 του ν. 2913/2001, δημιουργήθηκε ο Ειδικός Λογαριασμός Αλληλοβοήθειας Αεροπορίας (ΕΛΟΑΑ) του Μετοχικού Ταμείου Αεροπορίας (ΜΤΑ), ο οποίος διέπεται από τις διατάξεις του ως άνω ν.δ 398/1974, όπως ισχύει μετά την τροποποίησή του, έχει δε ως αποστολή του την χορήγηση εφάπαξ βοηθήματος στο στρατιωτικό προσωπικό της Πολεμικής Αεροπορίας.

25. Μέτοχοι του ως άνω Λογαριασμού τυγχάνουν υποχρεωτικά οι «εν ενεργεία» μόνιμοι αξιωματικοί, ανθυπασπιστές και υπαξιωματικοί της Πολεμικής Αεροπορίας. Το ως άνω χορηγούμενο εφ` άπαξ βοήθημα, το οποίο δίδεται στους δικαιούχους μετόχους, αποτελείται από το άθροισμα του βασικού μισθού, της ευδόκιμης παραμονής και του επιδόματος πολυετούς υπηρεσίας, με τα οποία μισθοδοτείται ο δικαιούχος κατά την ημέρα της εξόδου του από το Ταμείο ή σε περίπτωση διατήρησης της μετοχικής σχέσης την ημέρα λήψης του βοηθήματος πολλαπλασιαζόμενου του αθροίσματος αυτού επί του αριθμού των

ετών συμμετοχής του στο Ταμείο. Επομένως, το ύψος του ως άνω εφάπαξ βοηθήματος έχει ως βάση για τον υπολογισμό του τον βασικό μισθό κατά την ημέρα εξόδου του δικαιούχου από τον ΕΛΟΑΑ ή τη λήψη του βοηθήματος αναλόγως.

26. Από τον συνδυασμό των άρθρων 95 παρ. 5 του Συντάγματος, 50 παρ. 4 του Π.Δ. 18/1989 και 3 παρ. 1 του ν. 3068/2002, συνάγεται ότι η Διοίκηση, συμμορφούμενη προς ακυρωτική απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, υποχρεούται όχι μόνον να θεωρήσει ανίσχυρη και μη υφιστάμενη στο νομικό κόσμο την νομοθετική πράξη που κρίθηκε αντίθετη προς συνταγματικές διατάξεις ή τη διοικητική πράξη που ακυρώθηκε, αλλά και να προβεί σε θετικές ενέργειες για την αναμόρφωση της νομικής κατάστασης που προέκυψε αμέσως ή εμμέσως από τις πράξεις αυτές, ανακαλώντας ή τροποποιώντας τις σχετικές στο μεταξύ εκδοθείσες πράξεις ή εκδίδοντας άλλες με αναδρομική ισχύ, για να αποκαταστήσει τα πράγματα στη θέση στην οποία θα βρίσκονταν, αν από την αρχή δεν είχε ισχύσει η κριθείσα αντίθετη προς το Σύνταγμα νομοθετική πράξη ή η ακυρωθείσα διοικητική πράξη. Το ειδικότερο, εξ άλλου, περιεχόμενο και η έκταση των υποχρεώσεων της Διοίκησης προσδιορίζονται από το αντικείμενο της ακύρωσης, το οποίο, μεταξύ άλλων, καθορίζεται από το είδος και τη φύση της ακυρωθείσας πράξης, καθώς και από τα επιτασσόμενα από την ακυρωτική απόφαση. Από τις ίδιες διατάξεις συνάγεται, περαιτέρω, ότι η συμμόρφωση της Διοίκησης προς τις ακυρωτικές αποφάσεις πρέπει, να είναι πλήρης και, κατά το δυνατόν, άμεση, υπό την έννοια ότι μετά την δημοσίευση της απόφασης η αρμόδια αρχή οφείλει να προβαίνει σε κάθε ενέργεια που είναι απαραίτητη για την υλοποίηση του ακυρωτικού αποτελέσματος και δεν δύναται να αδρανεί, επικαλούμενη λόγους οι οποίοι δεν εδράζονται σε συνταγματικές διατάξεις, διότι άλλως αναιρείται ο σκοπός της θεσπίσεως της διάταξης του άρθρου 95 παρ. 5 του Συντάγματος (βλ. πρακτικό ΣτΕ 10/2014, ΣτΕ 1995, 1518/2014, 2559/2011, 677/2010, 2557/2006, 3191/2005 και 21/2008, 43/2010 αποφάσεις του Συμβουλίου άρθρου 2 ν. 3068/2002).

27. Στην προκείμενη περίπτωση, με την 2192/2014 απόφαση της Ολομέλειας του ΣτΕ, έγινε δεκτό ότι οι διατάξεις των περιπτώσεων 31-33 της υποπαραγράφου Γ1 της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, με τις οποίες μειώθηκαν οι αποδοχές των στελεχών των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας και, μάλιστα, αναδρομικά από 1.8.2012, καθώς και της

απολύτου συναφούς προς αυτές διάταξης της περίπτωσης 37 της αυτής υποπαραγράφου, κατ' επίκληση της οποίας εκδόθηκε η απόφαση με αριθμό οικ.2/83408/0022/14.11.2012 του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών, ήταν αντίθετες τόσο προς την αρχή της ιδιαίτερης μισθολογικής μεταχειρίσεως των στρατιωτικών, όσο και προς τις διατάξεις των άρθρων 4 παρ. 5 και 25 παρ. 4 του Συντάγματος. Για τον λόγο δε αυτόν, ακυρώθηκε η προσβληθείσα απόφαση του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών, κατά το μέρος που στηριζόταν στις ανωτέρω αντισυνταγματικές και ως εκ τούτου ανίσχυρες και μη εφαρμοστέες διατάξεις των περιπτώσεων 31-33 και 37 της υποπαραγράφου Γ1 και αφορούσε την αναδρομική, από 1-8-2012 έως την εφαρμογή του νόμου αυτού, μείωση των αποδοχών των εν ενεργεία στελεχών των ενόπλων δυνάμεων.

28. Με τα Πρακτικά με αρ. 10-13/2014 του Τριμελούς Συμβουλίου Συμμόρφωσης του Συμβουλίου της Επικρατείας (βλ παράγραφο 8), υποδείχθηκαν στη Διοίκηση οι ενέργειες στις οποίες υποχρεούτο να προβεί για την πλήρη συμμόρφωσή της. Ειδικότερα, έγινε δεκτό ότι από τις ακυρωτικές αποφάσεις με αριθμούς 2193-6/2014 του Συμβουλίου της Επικρατείας απέρρευε η υποχρέωση καταβολής των αποδοχών που τα μέλη των αιτουσών ενώσεων και ομοσπονδιών υποχρεώθηκαν να επιστρέψουν, ως αχρεωστήτως καταβληθείσες, συνεπεία της εφαρμογής των αντισυνταγματικών διατάξεων του ν. 4093/2012.

29. Εκτός από αυτήν την υποχρέωση, η οποία αποτελεί άμεση συνέπεια του ακυρωτικού αποτελέσματος, ευθεία, δηλαδή, συνέπεια της ακύρωσης της κανονιστικής πράξης, το περιεχόμενο της οποίας εξαντλείτο στο παρελθόν, η κήρυξη της διαγνωσθείσης αντισυνταγματικότητας των διατάξεων του ν. 4093/2012 δημιούργησε την πρόσθετη υποχρέωση της Διοικήσεως να μεριμνήσει για τον τρόπο επιστροφής των χρηματικών ποσών που αντιστοιχούσαν στη διαφορά μεταξύ των αποδοχών που οι στρατιωτικοί ελάμβαναν πριν την εφαρμογή του ν. 4093/2012 και των αποδοχών που πράγματι τους καταβλήθηκαν μετά τις περικοπές που υπέστησαν κατ' εφαρμογή των διατάξεων του νόμου αυτού.

30. Κατά τα ειδικότερα διαλαμβανόμενα στα ανωτέρω Πρακτικά, η υποχρέωση αυτή, η οποία αποτελεί αυτόθροη συνέπεια της αντισυνταγματικότητας των διατάξεων του ν. 4093/2012 και έχει ως συνέπεια την αναβίωση των ειδικών μισθολογικών ρυθμίσεων για τους στρατιωτικούς, όπως αυτές ίσχυαν πριν την

τροποποίησή τους με τις αντισυνταγματικές διατάξεις του ν. 4093/2012 (βλ. άρθρα 50 και 51 του ν. 3205/2003, Α' 297), αφορά το χρονικό διάστημα που διέρρευσε μεταξύ της έναρξης ισχύος του ν. 4093/2012 και της δημοσίευσης των αποφάσεων της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας. Για την ταυτότητα του νομικού λόγου, κρίθηκε, επίσης, ότι η Διοίκηση, μετά τη δημοσίευση των ακυρωτικών αποφάσεων, υποχρεούτο να θεωρήσει ως ισχύουσες τις προ του ν. 4093/2012 μισθολογικές διατάξεις και να καταβάλει στους στρατιωτικούς για τον εφεξής χρόνο τις αποδοχές που δικαιούνταν βάσει αυτών των διατάξεων.

31. Με το Πρακτικό αρ. 4/2018 του Τριμελούς Συμβουλίου Συμμόρφωσης του Συμβουλίου της Επικρατείας (βλ παράγραφο 11), που αφορά στην συμμόρφωση του Δημοσίου προς την 1125/2016 απόφαση της Ολομελείας του ΣτΕ, κρίθηκε ότι η κήρυξη της διαγνωσθείσας αντισυνταγματικότητας του άρθρου 86 παρ. 2 και 3 του ν. 4307/2014, δημιουργεί στη Διοίκηση την υποχρέωση να μεριμνήσει για τον τρόπο καταβολής των χρηματικών ποσών που αντιστοιχούν στη διαφορά μεταξύ των αποδοχών που οι στρατιωτικοί ελάμβαναν, βάσει του μισθολογίου του ν. 4307/2014, για το διάστημα που έπεται του χρόνου μέχρι του οποίου εκτείνεται η κανονιστική ρύθμιση της ακυρωθείσας υπουργικής απόφασης, ήτοι για το μεταγενέστερο της 30ης-11-2014 χρονικό διάστημα και των αποδοχών που έπρεπε αυτοί να λαμβάνουν βάσει των άρθρων 50 και 51 του ν. 3205/2003 (Α' 297), όπως ίσχυαν πριν την αντικατάστασή τους με τον ν. 4307/2014. Η υποχρέωση αυτή, η οποία αποτελεί αυτόθροη συνέπεια της αντισυνταγματικότητας των διατάξεων του ν. 4307/2014 και της αναβίωσης των ειδικών μισθολογικών διατάξεων του ν. 3205/2003, όπως αυτές ίσχυαν πριν την τροποποίησή τους με τις αντισυνταγματικές διατάξεις του νεότερου νόμου, συνεπάγεται ότι η Διοίκηση έπρεπε να θεωρήσει ως ισχύουσες τις τελευταίες αυτές διατάξεις και να καταβάλει στους στρατιωτικούς για τον εφεξής χρόνο τις αυξημένες αποδοχές που δικαιούνταν κατ' εφαρμογή τους.

32. Από τις παραπάνω κρίσεις του Τριμελούς Συμβουλίου Συμμόρφωσης του Συμβουλίου της Επικρατείας προκύπτει ότι από 1-8-2012 μέχρι 1-1-2017, οπότε άρχισε να ισχύει το νέο μισθολόγιο των ενόπλων δυνάμεων, οι μισθολογικές ρυθμίσεις που νομοθετήθηκαν, κρίθηκαν αντισυνταγματικές και ως εκ τούτου ανίσχυρες και μη εφαρμοστέες. Επομένως, οι ως άνω μισθολογικές ρυθμίσεις δεν ήταν εφαρμοστέες για το επίμαχο χρονικό διάστημα, κατ' ακολουθία δε

αυτών, εφόσον δεν υπάρχει άλλο νομοθέτημα, αναβιώνει το μισθολογικό καθεστώς που ίσχυε στις 31-7-2012, προκειμένου με βάση αυτό να υπολογιστεί το εφάπαξ βοήθημα.

33. Το γεγονός ότι η Πολιτεία δεν συμμορφώθηκε πλήρως στις ως άνω αποφάσεις του ΣτΕ, δεν σημαίνει ότι οι κριθείσες ως αντισυνταγματικές μισθολογικές ρυθμίσεις είναι σε ισχύ. Αντίθετη ερμηνεία θα οδηγούσε τη Διοίκηση να εφαρμόσει νομοθέτημα που κρίθηκε αντισυνταγματικό και ανίσχυρο.

34. Σημειωτέον ότι, επί σχετικού ερωτήματος του Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, για το αν οι τομείς Πρόνοιας του Ταμείου Επικουρικής Ασφάλισης και Πρόνοιας Απασχολουμένων στα Σώματα Ασφαλείας (Τ.Ε.Α.Π.Α.Σ.Α) στους μετόχους των οποίων η λήξη της ασφάλισής τους τοποθετείται χρονικά εντός του διαστήματος από 1-8-2012 έως και 30-6-2014, ήτοι για το χρονικό διάστημα για το οποίο αυτοί έλαβαν το εφάπαξ υπολογισθέν με τις μειωμένες αποδοχές των διατάξεων του ν. 4093/2012, υποχρεούνται να χορηγήσουν επιπλέον ποσά εφάπαξ λόγω της επελθούσας μισθολογικής αποκατάστασης των στελεχών των Ενόπλων Δυνάμεων και αντιστοίχων της Ελληνικής Αστυνομίας, του Πυροσβεστικού Σώματος και του Λιμενικού Σώματος - Ελληνικής Ακτοφυλακής, βάσει των οριζόμενων στις διατάξεις του άρθρου 86 του ν.4307/2014, το Δ' Τμήμα του ΝΣΚ με την 59/2016 Γνωμοδότησή του γνωμοδότησε ότι οι ως άνω τομείς υποχρεούνται να χορηγήσουν επιπλέον ποσό εφάπαξ, (συμπληρωματικό), στους μετόχους τους, υπολογιζόμενο με τις μισθολογικές αποδοχές του ν.4307/2014.

35. Ως προς το 2ο ερώτημα: Από την παράθεση και ερμηνεία των ως άνω διατάξεων του άρθρου 13 του ν.δ 398/1974, προϊσχυουσών και ισχυουσών, προκύπτει ότι ο νομοθέτης μέχρι το έτος 2002 ήθελε τον δικαιούχο του εφάπαξ βοηθήματος, που έκανε χρήση του δικαιώματός του πριν από την αποστράτευσή του, να διαγράφεται από το Ταμείο από τη λήψη του βοηθήματος και πριν από την αποστρατεία του. Για πρώτη φορά το 2002 με τη διάταξη του άρθρου 16 του ν.3075/2002, δόθηκε η δυνατότητα στους δικαιούχους του βοηθήματος που κάνουν χρήση του δικαιώματός τους αυτού πριν από την αποστρατεία τους, να επιλέξουν με αίτησή τους, είτε τη διακοπή της μετοχικής τους σχέσης, είτε τη διατήρησή της μέχρι την οριστική έξοδό τους από το στράτευμα.

36. Τόσο από τη διατύπωση της πιο πάνω διάταξης, όσο και από αυτή του άρθρου 45 του ν.4509/2017, σαφώς προκύπτει ότι το δικαίωμα επιλογής συνέχισης ή μη της μετοχικής σχέσης δίδεται άπαξ και δεν μπορεί αυτός που επέλεξε να διαγραφεί από το Ταμείο να ζητήσει την εκ νέου εγγραφή του. Συγκεκριμένα, και στις δύο διατάξεις αναφέρεται σαφώς ότι με την επιλογή της διαγραφής, ο δικαιούχος του βοηθήματος εξομοιώνεται με τους εξελθόντες οριστικά της υπηρεσίας.

37. Συνεπώς, ως προς το 2ο ερώτημα, η απάντηση που πρέπει να δοθεί είναι ότι μέτοχοι που με τη συμπλήρωση 35ετίας έλαβαν το εφάπαξ βοήθημα και επέλεξαν να διακόψουν τη μετοχική τους σχέση με τον ΕΛΟΑΑ, δεν μπορούν να ζητήσουν τη συνέχισή της, έστω και αν είναι ακόμη εν ενεργεία.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

38. Με βάση τα προεκτεθέντα, στα υποβληθέντα ερωτήματα, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Στ') ομόφωνα γνωμοδοτεί ως εξής :

α) Ως προς το 1ο ερώτημα: Τα ήδη χορηγηθέντα από 1-8-2012 έως 12-11-2012 εφάπαξ βοηθήματα του ν.δ 398/1974, ορθά και νόμιμα υπολογίστηκαν με το μισθολογικό καθεστώς που ίσχυε μέχρι 31-7-2012.

β) Ως προς το 2ο ερώτημα: Μέτοχοι που με τη συμπλήρωση 35ετίας έλαβαν το εφάπαξ βοήθημα και επέλεξαν να διακόψουν τη μετοχική τους σχέση με τον ΕΛΟΑΑ, δεν μπορούν να ζητήσουν τη συνέχισή της, έστω και αν είναι ακόμη εν ενεργεία.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα 8 - 2 - 2018

Ο Πρόεδρος του Στ' Τμήματος

Γ. Χαλκιάς

Ιωάννης-Κωνσταντίνος Χαλκιάς

Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Ο Εισηγητής

Βασίλειος Κορκίζογλου

Νομικός Σύμβουλος του Κράτους

